

**Från läslust till läsvana: Strategier för att främja
elevers läsintresse i svenskämnet**
- En kunskapsöversikt

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Lavin Lameei
Leonita Krasnici Plato
2026-LÄR4-6-G12



HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4 – 6, 240 högskolepoäng

Svensk titel: Från läslust till läsvana - Strategier för att främja elevers läsintresse i svenskämnet.

Engelsk titel: From reading pleasure to reading habit - Strategies for promoting students' interest in reading in the Swedish subject.

Utgivningsår: 2026

Författare: Lameei Lavin & Plato Krasnici Leonita

Handledare: Johansson Jonas

Examinator: Aldrin Viktor

Nyckelord: Läsmotivation, lässtrategi och läsengagemang

Sammanfattning

Denna systematiska kunskapsöversikt sammanställer och analyserar forskning om elevers läsintresse i svenskämnet mot bakgrund av förändrade läsvanor och skolans läsfrämjande uppdrag. Översikten omfattar nio vetenskapliga studier från perioden 2015-2025 med fokus på den svenska skolkontexten. Studierna identifierades genom systematiska databassökningar i Diva, Swepub och Primo och analyserades med hjälp av tematisk innehållsanalys.

Resultaten visar att elevers läsintresse formas av flera samverkande faktorer, däribland sociala och dialogiska läspraktiker, lärarens roll som läsande förebild, tillgång till varierade och relevanta texter, elevinflytande samt strukturerad undervisning i lässtrategier. Även skolbibliotek, digitala verktyg och långsiktigt förankrade insatser framstår som betydelsefulla.

Sammanfattningsvis visar översikten att läsintresse utvecklas i samspelet mellan undervisning, relationer och skolans organisatoriska strukturer. Studien ger en samlad bild av aktuellt forskningsläge och kan utgöra stöd för skolans läsfrämjande arbete i svenskämnet.

Förord

Denna kunskapsöversikt har genomförts inom ramen för kursen CF6E70 vid Högskolan i Borås och fokuserar på forskning som belyser elevers intresse för läsning i ämnet svenska. Arbetet har gett oss möjlighet att fördjupa oss i ett aktuellt och centralt område kopplat till skolans arbete med att främja läsning.

Arbetet har genomförts genom ett nära och kontinuerligt samarbete där samtliga moment, såsom litteratursökning, urval, analys och textproduktion, har utförts gemensamt. Genom fortlöpande diskussioner kring metodologiska val, tolkningar och resultat har vi skapat en gemensam förståelse och en väl sammanhållen studie.

Vi vill med stor tacksamhet framföra vårt tack till vår handledare Jonas Johansson vars engagemang, sakkunniga vägledning och genomtänkta återkoppling har varit av stor betydelse för arbetets kvalitet. Vår förhoppning är att denna kunskapsöversikt skall kunna fungera som ett användbart bidrag för lärare och andra yrkesverksamma inom skolans läsundervisning.

Borås, januari 2026

Lavin Lameei och Leonita Krasnici Plato

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förord	2
1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Begreppsdefinitioner	6
2. Metod & material	7
2.1 Litteratursökning	7
2.2 Urval	10
2.3 Bearbetning och analys	11
2.4 Reliabilitet, validitet och etiska överväganden	12
3. Resultat	14
3.1 Övergripande beskrivning av artiklar	14
3.2 Artiklarnas syften	15
3.2.1 Lärarens roll och undervisningsstrategier	15
3.2.2 Läsmiljöer och organisation	15
3.2.3 Konkreta läsaktiviteter i undervisningen	16
3.3 Artiklarnas ansats och metod	16
3.4 Artiklarnas teorier	17
3.5 Artiklarnas resultat	18
3.5.1 Differentierade arbetssätt, digitalisering och strukturella utmaningar	18
3.5.2 Läsande förebilder, läskultur och skolmiljö	19
3.5.3 Undervisningspraktiker och social läsning	19
3.5.4 Sammanfattning av resultat	20
4. Fördjupad analys	22
4.1 Vilka faktorer och pedagogiska strategier anges i forskning som betydelsefulla för elevers läsintresse i svenskämnet?	22
4.1.1 Sociala och dialogiska läspraktiker	22
4.1.2 Relationella och kreativa arbetssätt	22
4.1.3 Skolbibliotekets betydelse för elevers läsintresse	23
4.1.4 Strukturerad undervisning och arbete med lässtrategier	23
4.1.5 Sammanfattning av fördjupad analys	23
5. Diskussion	24
5.1 Resultatdiskussion	24
5.2 Metoddiskussion	26
5.3 Didaktiska implikationer	27
5.4 Styrkor och svagheter inom fältet	28
5.5 Slutsatser och förslag på vidare forskning	29
Referenser	30

1. Inledning

Under senare år har svenska elevers läsförmåga och läsvanor fått ökad uppmärksamhet. Enligt Regeringskansliet (2023) visar resultaten från PIRLS 2021 att elever i årskurs fyra presterar sämre i läsförmåga än vid tidigare mätningar. Denna nedgång väcker oro för deras fortsatta lärande och har lett till statliga satsningar på läromedel samt insatser för att stärka elevers språk-, läs- och skrivutveckling.

I rapporten “Är läsandet i kris?” (Fredriksson, 2023) framkommer att äldre elever, både i årskurs nio och bland 15-åringar, ägnar mer tid åt läsning än tidigare. Samtidigt ökar skillnaderna i läsförmåga mellan skolor och mellan elever, vilket pekar på den växande ojämlikheten inom läsutvecklingen. Rapporten lyfter fram att både skolan, hemmet och tillgången till biblioteksresurser spelar en central roll för att stödja elevers läsning och skapa ett varaktigt läsintresse.

Mot denna bakgrund framstår elevers intresse för och delaktighet i läsning som centralt för deras språkliga utveckling och för möjligheten att nå skolans kunskapsmål. I svenskämnet handlar det för oss inte enbart om att elever ska kunna avkoda ord eller förstå textens innehåll, utan också om att de ska utveckla en varaktig läsvana, väcka nyfikenhet och forma en personlig identitet som läsare. Samtidigt uppmärksammar vi att många elever under mellan- och högstadiet tappar intresset för läsning.

Enligt Skolinspektionens (2022) kvalitetsgranskning av läsfrämjande arbete i grundskolan är insatserna ofta kortsiktiga och saknar en tydlig struktur, och mycket är beroende av enskilda lärares engagemang. Detta leder till att skolans möjligheter att etablera en jämlik och långsiktig läskultur skiljer sig åt i hög grad. Skolverket (2022) belyser i rapporten “Insatser för att stärka barns och elevers läsande” att det är viktigt att skolor arbetar långsiktigt för att väcka och upprätthålla elevernas intresse för läsning, bland annat genom aktiviteter i klassrummet och skolbiblioteket. Myndigheten menar att elever som tidigt får ta del av högläsning och delta i samtal om texter utvecklar sina färdigheter inom språk, skrivande och läsning.

I läroplanen, Lgr22 (Skolverket, 2022) framhålls det att undervisningen i svenska skall ge elever möjlighet att utveckla läslust och reflekterande läsförståelse, och Skollagen (1 kap. 4 §, SFS 2010:800) understryker skolans ansvar för att alla elever erbjuds undervisning av god kvalitet. Sammantaget belyser dessa dokument ovan att läsengagemang inte bara är en fråga om undervisning, utan även om skolans organisation, där undervisningens innehåll, tillgången till texter och skolans strukturer tillsammans påverkar elevernas läsintresse.

Forskning visar att elevers läsmotivation påverkas av flera samverkande faktorer. Exempelvis belyser doktorsavhandlingen "Lärarperspektiv på läsförståelse" (Ekerholm, 2018) hur lärare i årskurs 4 – 6 prioriterar olika aspekter av läsförståelse, såsom bland annat förförståelse, ordförråd, strategier för läsning samt metakognitiva färdigheter. Avhandlingen framhåller att en framgångsrik undervisning ofta bygger på ett varierande arbetssätt som används före, under samt efter läsning, där både individuell träning och gemensamma textsamtal spelar en central roll. Forskningen visar även att skolans resurser, organisation och lärarnas kompetensutveckling påverkar deras förmåga att främja elevernas läsintresse, och att ett långsiktigt engagemang kräver både effektiva pedagogiska strategier samt stödjande skolstrukturer.

Denna kunskapsöversikt baseras på en systematisk genomgång av forskning, med stöd av metoder som kritisk källgranskning som Nilholm (2017) och Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) beskriver. Fokus ligger på de faktorer som påverkar elevers läsengagemang samt de pedagogiska strategier som kan främja motivation och ett varaktigt läsintresse.

Tidigare forskning om elevers läsintresse i svenskämnet visar att området har studerats ur flera olika perspektiv, men också att forskningen är splittrad. Exempelvis fokuserar Hultgren (2015) och Hultgren, Johansson & Bjur (2015) på lärarens roll, läskultur och skolmiljö, medan Dolatkah, Hultgren & Johansson (2015) undersöker organisatoriska och strukturella förutsättningar för läsfrämjande arbete. Andra studier, såsom Bradling (2024) och Söderberg, Rejman & Vuorenperä (2024), riktar istället uppmärksamheten mot konkreta undervisningspraktiker och elevers upplevelser av läsning i klassrummet.

Studierna skiljer sig åt vad gäller syfte, metod, teoretisk utgångspunkt och fokus, vilket gör det svårt att få en samlad överblick över vilka faktorer som sammantaget påverkar elevers läsintresse. Flera studier belyser enskilda aspekter, men få sammanställer forskningen för att identifiera övergripande mönster och samband. Mot denna bakgrund finns ett tydligt behov av en kunskapsöversikt som sammanställer och analyserar tidigare forskning för att ge en helhetsbild av vilka faktorer och pedagogiska strategier som enligt forskning främjar elevers läsintresse i svenskämnet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kunskapsöversikt är att sammanställa, kartlägga och analysera forskning som producerats mellan åren 2015 - 2025 som berör elevers läsintresse i svenskämnet, samt belysa olika faktorer och pedagogiska strategier som enligt forskning bidrar till elevers långsiktiga engagemang i läsning.

Frågeställningarna som denna översikt avser att besvara är:

- Vad kännetecknar forskning som berör elevers läsintresse i svenskämnet?
- Vilka faktorer och pedagogiska strategier anges i forskning som betydelsefulla för elevers läsintresse i svenskämnet?

1.2 Begreppsdefinitioner

I denna kunskapsöversikt används begreppen *läsmotivation*, *läsengagemang* samt *lässtrategier* frekvent. *Läsmotivation* är viljan eller drivkraften bakom läsandet. Den kan komma från eget intresse och nyfikenhet eller från yttre faktorer som belöningar och uppskattning (Cubillos & Troncoso, 2025). *Läsengagemang* är vana att läsa regelbundet. Till skillnad från *läsmotivation* fokuserar det på själva handlingen att läsa, även om de båda begreppen är nära kopplade till varandra. Man kan säga att *läsmotivation* är det som startar läsandet, medan *läsengagemang* håller det igång (Cubillos & Troncoso, 2025). *Lässtrategier* är medvetna och målmedvetna metoder som läsaren använder för att förstå, tolka och bearbeta text, samt för att hantera svårigheter under läsningen (Roe, 2014).

2. Metod & material

I detta avsnitt redogör vi för tillvägagångssätt bakom vår systematiska litteraturöversikt. Först beskriver vi själva sökprocessen och hur vi identifierade lämpliga sökord samt valde ut relevanta databaser. Därefter presenterar vi hur urvalet av studier gick till samt vilka kriterier som låg till grund för att inkludera eller utesluta material. Avslutningsvis förklarar vi hur det insamlade underlaget har bearbetats och analyserats samt att vi behandlar frågor om reliabilitet, validitet och de etiska övervägande som vi har gjort.

2.1 Litteratursökning

Som grund för litteratursökningen använde vi Torgersons modell (Eriksson-Barajas et al, 2013), vilket ger en tydlig vägledning för hur en systematisk sökstrategi successivt byggs upp. Arbetet inleddes med att klargöra översiktens syfte och definiera vilken typ av forskning som skulle vara relevant att inkludera. Därefter formulerades de inkluderings- och exkluderingskriterier som kom att ligga till grund för urvalet. Kriterierna (se tabell 1) fungerade som ett ramverk för hela sökprocessen och hjälpte oss att begränsa material kopplat till studier som handlar om elevers läsengagemang i den svenska skolan.

Vi valde att ta med studier som uppfyllde ett antal bestämda krav. För det första behövde materialet vara skrivet på svenska, finnas i fulltext och vara fritt åtkomligt. Detta behövdes för att säkerställa att vi kan läsa, förstå och granska materialet på ett tillförlitligt sätt. Genom att bara inkludera svenska studier i fulltext som är fritt tillgängliga blev urvalet tydligt, hanterbart och möjligt att kvalitetsbedöma. För det andra skulle innehållet ha en tydlig koppling till läsning i skolmiljö och vara vetenskapligt kvalitetssäkrat, antingen genom peer review eller annan vetenskaplig granskning. För att översikten skulle spegla den senaste forskningen satte vi även en tidsbegränsning samt inkluderade enbart arbeten publicerade mellan åren 2015 och 2025. Publikationer som inte uppfyllde dessa villkor sorterades bort.

Tabell 1 - Litteraturval, kriterier för inkludering och exkludering

INKLUDERINGSKRITERIER	EXKLUDERINGSRIKTERIER
Peer reviewed eller refereegranskad	Ej peer reviewed eller refereegranskad
Svenska	Andra språk
Författade under tidsperioden 2015 - 2025	Författade före 2015
Fulltext	Ej Fulltext
Kostnadsfri	Avgiftsbelagd
Materialet behandlar läsning	Materialet behandlar inte läsning
Materialet berör grundskolan	Materialet berör inte grundskolan

I nästa fas arbetade vi fram passande sökord och identifierade databaser som kunde ge ett omfattande men överskådligt material. Vi beslutade att använda Diva, Swepub och Primo, vilket är tre svenska databaser som samlar avhandlingar, vetenskapliga artiklar och rapporter med tydlig koppling till utbildningsområdet. Dessa databaser lämpar sig dessutom väl för frassökningar, vilket underlättade när vi kombinerade olika termer. Detta val kan motiveras utifrån Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) som lyfter att databassökningar bör göras i källor som är relevanta för ämnesområdet och som erbjuder tillförlitligt, vetenskapligt material. Diva, Swepub och Primo rekommenderas eftersom de ger bred täckning av svensk utbildningsvetenskaplig forskning, är lättnavigerade och möjliggör effektiva fritext- och frassökningar, vilket enligt författarna är centralt för en systematisk och reproducerbar sökprocess. Dessutom ligger valet av databaser i linje med Nilholms (2017) resonemang om att urvalet av forskningsareor aldrig är neutralt, utan måste motiveras och anpassas till det forskningsfält som undersöks. Genom att använda svenska databaser valde vi en arena som speglar den nationella utbildningskontexten, vilket Nilholm (2017) framhåller som särskilt viktigt inom utbildningsvetenskaplig forskning.

Utifrån våra två frågeställningar formulerade vi sökord som direkt speglar de centrala begreppen, vilket enligt Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) är grunden för en träffsäker sökstrategi. Författarna nämner att sökorden bör hämtas från problemformuleringen och kombineras med logiska symboler, så kallade booleska operatorer (AND, OR, NOT), för att avgränsa materialet. Därför valde

vi termer som *läsengagemang*, *läsintresse*, *läraryperspektiv* och *läsförståelse*, då dessa specificerar både elevens motivation och undervisningens utformning som är två kärnaspekter i våra forskningsfrågor.

Vi testade ”läsengagemang i svenska” och frassökningen “läsning” AND “motivation” i Diva. Målet var att få en första bild av hur begreppen definieras i forskningen samt vilka typer av studier som förekommer på området. Dessa sökningar resulterade i nio respektive två träffar, där endast ett fåtal visade sig vara användbara utifrån våra kriterier.

För att vidga urvalet prövade vi därefter sökordet “läsintresse”, vilket genererade fjorton träffar och flera studier som bättre svarade mot studiens syfte och frågeställningar. I Swepub genomförde vi ytterligare sökningar med termer som “läsmotivation i svenska” och kombinationen “läraryperspektiv” AND “läsförståelse”. Avsikten var att identifiera forskning som både belyser elevens motivation och lärarnas beskrivningar av undervisningens utformning.

Vi använde även databasen Primo för att komplettera material i arbetet, där vi valde att prova sökord som “läsmiljö”, “läraryarbetslag” AND “läsning”. Primo är en databas som gav ett bra komplement då tyngre material som svenska avhandlingar och rapporter inom ämnet framkom. Vi hittade relevanta texter trots det låga antalet träffar. Vi använde oss av funktioner för frassökning, trunkering och booleska operatörer i ovanstående databaser i enlighet med de riktlinjer för systematisk informationssökning som beskrivs av Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013). Frassökning användes genom att sätta citationstecken runt sökord för att säkerställa att orden förekom tillsammans i exakt form, exempelvis “läsmiljö”. Trunkering användes för att fånga olika böjningsformer av ett ord, exempelvis “läs*”, vilket inkluderade ord som läsa, läsning och läsande. Vidare användes booleska operatörer, främst AND, för att kombinera sökord och därigenom avgränsa sökningarna till studier som behandlade läsning i relation till engagemang och skolsammanhang. Detta bidrog till en mer strukturerad och träffsäker sökprocess.

Tabell 2 - Söktermer och motsvarande träffar i databaserna.

Databas	Sökord	Antal träffar	Av intresse	Inkluderade
Diva	Läsengagemang i svenska	9	3	1
Diva	"läsning" AND "motivation"	2	1	1
Diva	"Läsintresse"	14	5	3
Swepub	läsmotivation i svenska	4	2	1
SwePub	"läraperspektiv", "läsförståelse"	3	1	1
Primo	"Läsmiljö"	9	2	1
Primo	"lärararbetslag" AND "läsning"	1	1	1

2.2 Urval

Urvalsprocessen bestod av flera steg för att säkerställa att endast de studier som verkligen var relevanta för översiktens syfte togs med. När alla sökresultat hade samlats in från databaserna började vi med att granska titlar och sammanfattningar (Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Målet var att vara snabba med att utesluta studier som uppenbart inte uppfyllde inkluderingskriterierna, exempelvis sådana som fokuserade på läsning utan skolmiljön eller de material som inte behandlade elevers motivation och engagemang.

I det följande steget analyserade vi fulltexterna för de studier som bedömts som relevanta utifrån titlar och sammanfattningar. Vi säkerställde att varje studie motsvarade alla inkluderingskriterier, såsom språk, åtkomlighet, publikationsform, tidsperiod och att den behandlade läsning inom skolans kontext, vilket överensstämmer med det fortsatta granskningssteget i Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013). Studier som inte uppfyllde dessa krav togs bort. Vanliga orsaker till exkludering var exempelvis att artikeln fokuserade på vuxnas läsning eller att fulltextversionen inte gick att få tag på.

För att stärka urvalets kvalitet genomförde vi en dubbelgranskning, där vi båda självständigt bedömde varje artikels relevans. Därefter jämförde vi våra bedömningar och diskuterade de fall där vi skilde oss

åt. Diskussionerna bidrog till ett mer konsekvent urval eftersom vi gemensamt prövade och tydliggjorde hur inkluderingskriterierna skulle tolkas. Transparensen stärktes genom att vi dokumenterade oenigheterna och hur de löstes, allt i linje med Nilholms (2017) betoning av öppna och motiverade urvalsprocesser.

Slutligen organiserades de utvalda artiklarna i en tabell (se tabell 3) med information om titel, författare, publiceringsår, land och språk samt ansats. Denna struktur underlättade analysen och möjliggjorde identifiering av återkommande teman, mönster och forskningsluckor. Arbetsättet följer Nilholms (2017) betoning av att forskningsöversikter behöver tydligt organiserade data för att urval och analys ska bli transparenta. Nio studier ingick i den totala systematiska översikten, samtliga med tydlig koppling till svenskämnet, vilket vi anser utgör ett överskådligt men tillräckligt omfattande material för att ge en aktuell bild av forskning kring elevers läsengagemang i svenska skolor.

2.3 Bearbetning och analys

När de utvalda forskningsartiklarna hade fastställts fortsatte arbetet med att analysera materialet på ett strukturerat sätt. Till att börja med skapades en tabell där varje studie presenterades med grundläggande fakta som exempelvis forskare, land, språk samt ansats. Denna tabell används för att få en tydlig helhetsbild av materialet och möjliggöra att studierna ställdes mot varandra på ett systematiskt sätt, vilket enligt Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) är centralt för att skapa tydlighet i analysen. Samtidigt följer arbetet Nilholms (2017) betoning på att forskningsöversikter kräver en tydlig struktur för att synliggöra hur forskningsfältet formas genom olika val. Genom denna sammanställning framträdde tidigt likheter och skillnader i hur forskarna hade genomfört sina studier samt tolkat sina resultat.

Varje studie granskades omsorgsfullt och lästes flera gånger för att få en djupare förståelse. Inledningsvis granskades syfte och forskningsfrågor för att säkerställa att studierna var relevanta för vårt fokus, vilket överensstämmer med Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengströms (2013) riktlinjer om att relevansprövning ska göras i relation till problemformuleringen. Därefter analyserades resultaten och deras koppling till undervisningen. För att strukturera materialet granskade vi våra kodade och markerade anteckningar upprepade gånger och samlade återkommande teman i bredare kategorier. Vi kodade även återkommande teman, markerade likheter och skillnader samt samlade material som behandlade samma fenomen. Detta gjorde det möjligt att se mönster i forskningen, exempelvis olika undervisningsstrategier, faktorer som påverkar elevers läsengagemang samt hur

lärares perspektiv relaterar till elevernas motivation. Arbetssättet följer den stegvisa kategoriseringen som kännetecknar innehållsanalys enligt Eriksson-Barajas et.al (2023), där syftet är att tydliggöra teman som kan besvara översiktens frågeställningar.

Detta arbetssätt speglar den stegvisa tematiseringen som kännetecknar innehållsanalys (Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström, 2013) och följer samtidigt Nilholms (2017) poäng att forskningsöversikter kräver tydliga analytiska principer för att undvika godtycklighet. Det resulterade i att vi kunde identifiera faktorer som påverkar elevers motivation, lärarnas beskrivningar av undervisningsstrategier samt hur pedagogiska metoder hänger ihop med elevers läsengagemang.

Under granskning av studierna blev det tydligt att flera artiklar byggde på liknande upplägg eller hade gemensamma författare, vilket underlättade jämförelser och gjorde det lättare att se om resultaten stämde överens. Andra studier tillförde däremot ytterligare perspektiv, vilket hjälpte oss att upptäcka områden där forskningen ännu är begränsad. Detta ligger i linje med Nilholms (2017) resonemang om att översiktsarbetet också handlar om att identifiera vilka forskningstraditioner som dominerar och var det finns luckor och där det finns fler nyanser att utforska. Analysen visade skillnader i lärarnas kunskap och attityder påverkade både undervisningen och elevernas läsengagemang. Vi kunde även se att vissa undervisningsmetoder var återkommande i flera studier, medan andra förekommer mer sällan, vilket tydliggjorde vilka arbetssätt som är etablerade respektive mindre vanliga.

Sammantaget gav denna bearbetning en tydlig och ordnad bild av forskningsområdet. Vi kunde inte bara sammanfatta vad studierna visar om elevers engagemang, utan också identifiera skillnader i pedagogiska arbetssätt, uppmärksamma luckor i forskningen och reflektera styrkor och svagheter i metodvalen. Analysen blev därmed ett stabilt underlag för den fortsatta diskussionen och knyter resultaten direkt till studiens syfte och forskningsfrågor.

2.4 Reliabilitet, validitet och etiska överväganden

Vi inkluderade studier som uppfyllde ett antal bestämda krav. Materialet skulle vara skrivet på svenska, finnas i fulltext och vara fritt åtkomligt. Detta behövdes för att säkerställa att vi kan läsa, förstå och granska materialet på ett tillförlitligt sätt (Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). I vår översikt stärker detta reliabiliteten, eftersom alla steg i urvals- och granskningsprocessen kan följas och upprepas av andra forskare. Genom att bara inkludera svenska texter i fulltext som är fritt tillgängliga blev urvalet tydligt, hanterbart och möjligt att kvalitetsbedöma.

Studierna skulle även ha en tydlig koppling till läsning i skolmiljö och vara vetenskapligt kvalitetssäkrat, antingen genom peer review eller annan vetenskaplig granskning. Genom detta urval säkerställer vi i vår översikt att endast relevanta och kvalitetssäkrade studier inkluderas, vilket gör att resultaten blir representativa för de aspekter av elevers läsintrasse som studien undersöker. För att översikten skulle spegla den senaste forskningen satte vi även en tidsbegränsning som inkluderade enbart arbeten publicerade mellan åren 2015 och 2025. Publikationer som inte uppfyllde dessa villkor sorterades bort.

Under arbetets gång märkte vi att flera hinder behövde hanteras. En del sökord gav ett stort antal träffar som inte passade in i vårt område, vilket innebar att vi behövde lägga extra tid på att sortera bort irrelevanta studier. Vi upptäckte även att forskare använder olika begrepp och definitioner för motivation samt engagemang, vilket resulterade i att det gjorde det mycket utmanande att jämföra resultat bland ett flertal studier. Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) beskriver detta som ett vanligt problem vid systematiska översikter, eftersom variationer i begreppsanvändning kan påverka hur studier kan genomföras. Samtidigt synliggör detta det Nilholm (2017) kallar forskningsfältet ”arenor”, där olika forskare bidrar med olika perspektiv som måste förstås i relation till varandra. Detta gav en bättre förståelse för bredden inom området och hur centrala begrepp kan tolkas på olika sätt. I vår översikt har vi därför arbetat med tydliga begreppsdefinitioner och analyserat resultaten utifrån respektive studies teoretiska utgångspunkter, vilket stärker validiteten i våra slutsatser.

Eftersom forskningen bygger på redan publicerad forskning har det inte behövts några nya etiska tillstånd. De etiska aspekterna har istället fokuserat på en ansvarsfull och korrekt behandling av tidigare forskning. Enligt Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) innebär detta att källorna anges tydligt, att resultaten presenteras objektivt och att studierna inte tolkas ur sitt sammanhang. I denna översikt har därför alla källor redovisats korrekt och resultaten presenteras på ett sätt som överensstämmer med respektive studies syfte och innehåll. Detta arbete har därför genomförts med noggrann källredovisning och korrekt validitet och etiskt korrekthet.

3. Resultat

I detta avsnitt redovisas resultaten från de nio inkluderade studierna i relation till den första frågeställningen. Fokus ligger på att synliggöra vad som kännetecknar forskning om elevers läsintresse i svenskämnet. Resultaten sammanfattas utifrån studiernas syfte, metoder, teoretiska utgångspunkter och huvudsakliga resultat.

3.1 Övergripande beskrivning av artiklar

De nio studier som ingår i denna översikt är alla genomförda i en svensk kontext samt publicerade mellan 2015 och 2025 (se tabell 3). Sex av studierna har en teoretisk eller en konceptuell inriktning, medan fyra av de bygger på empiriskt material och använder kvalitativa metoder såsom intervjuer och observationer. De valda studiernas perspektiv varierar då vissa fokuserar på lärares syn och andra granskar specifika undervisningssituationer eller skolmiljöer. Trots olikheterna förenas samtliga studier av att de på olika sätt belyser faktorer som kan påverka elevernas motivation och intresse för läsning inom ämnet svenska.

Tabell 3 - Lista över artiklar som ingår i kunskapsöversikten

Titel	Författare	Årtal	Land, språk	Ansats
Att vara en läsande förebild	Frances Hultgren	2015	Sverige, svenska	Teoretisk/ reflekerande
Läsmiljö: Att skapa rum för läsande	Frances Hultgren, Monika Johansson och Louise Bjur	2015	Sverige, svenska	Teoretisk/ reflekerande
"Jag skulle vilja att nånting hände": ett lärararbetslag om tio minuters läsning varje lektion	Björn Bradling	2024	Sverige, svenska	Kvalitativ
Läsfrämjande i pedagogisk verksamhet	Mats Dolatkah, Frances Hultgren och Monika Johansson	2015	Sverige, svenska	Teoretisk / översiktande
Att stimulera läsintresse med stöd av digitala redskap	Amanda Glimstedt, Gunilla Elber, Frances Hultgren och Monika Johansson	2015	Sverige, svenska	Teoretisk / konceptuell
"Vi får möta hindren tillsammans": en studie om vad svensklärare i årskurs 7-9 säger att de gör för att främja engagemang bland sina elever vid fiktionläsning	Maria Helming Gustavsson	2024	Sverige, svenska	Kvalitativ
Stimulera läsintresse - en introduktion	Frances Hultgren och Monika Johansson	2017	Sverige, svenska	Teoretisk / konceptuell
Årskurs 9 högläser skönlitteratur – elevperspektiv på läsning och litteraturundervisning	Eva Söderberg, Katarina Rejman och Sari Vuorenperä	2024	Sverige, svenska	Kvalitativ
Lärarperspektiv på läsförståelse. En intervjustudie om undervisning i årskurs 4-6	Lena Eckerholm	2018	Sverige, svenska	Kvalitativ

I de kvalitativa studierna varierar antalet deltagare tydligt, från enstaka lärare till större grupper eller hela arbetslag. Studiernas syften skiljer sig också åt då några undersöker hur undervisningen formas i klassrummet, medan andra fokuserar på metoder som skall väcka elevers läsintresse samt belyser elevernas egna erfarenheter av läsning. Dessa studier ger tillsammans en aktuell bild av forskningsläget och belyser både pedagogiska arbetssätt samt organisatoriska förutsättningar i skolan. Resultaten av studierna bidrar därmed med viktig kunskap om faktorer som kan stärka elevers motivation att läsa samt hur läsintresset kan stödjas i praktiken.

3.2 Artiklarnas syften

3.2.1 Lärarens roll och undervisningsstrategier

Alla studier som valts i översikten har gemensamt att de riktar in sig på vilka faktorer och arbetssätt som kan påverka elevers intresse för läsning i svenskämnet. Hultgren (2015) undersöker exempelvis hur läraren kan fungera som en läsande förebild och på vilket sätt lärarens egna läsvanor kan påverka elevers motivation. Hultgren & Johansson (2017) genomförde en studie med målet att tydliggöra hur skolmiljön kan bidra till att väcka och upprätthålla elevernas läsintresse. De fokuserade särskilt på vilka undervisningsstrategier som kan ge en mer bestående effekt på elevers motivation. Ekerholm (2018) valde att närma sig området genom lärarnas perspektiv i årskurs 4 – 6. Hon studerade hur lärare arbetar med lässtrategier, samtal av texter samt hur dessa metoder kan stödja både elevernas förståelse och deras vilja till mer läsning.

3.2.2 Läsmiljöer och organisation

I en annan studie av Hultgren, Johansson & Bjur (2015) ligger fokus istället på läsmiljöer, där syftet är att belysa hur utformningen av klassrummet och skolbiblioteket kan skapa bättre förutsättningar för att elever skall vilja läsa regelbundet och med engagemang. Dolatkhan, Hultgren & Johansson (2015) hade istället som mål att undersöka vilka läsfrämjande insatser som används i pedagogiska verksamheter samt att identifiera organisatoriska och didaktiska faktorer som kan stärka elevers engagemang i läsning. Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson (2015) undersökte hur digitala verktyg kan användas som stöd i undervisningen i skolan. Forskarna anser att det är särskilt intressant att undersöka i vilken mån digitala verktyg kan väcka intresse samt öka motivationen hos elever som annars har det svårt med läsning.

3.2.3 Konkreta läsaktiviteter i undervisningen

Bradling (2024) riktade sin studie mot hur korta, återkommande läspass på ungefär tio minuter kan bidra till att väcka och upprätthålla elevernas intresse för läsning. Fokus låg på att förstå hur arbetslaget arbetade för att göra läsning till en naturlig och hållbar del av den dagliga undervisningen. Helming Gustavsson (2024) tar istället utgångspunkt i arbetet med skönlitteratur i årskurs 7 – 9. I författarens studie beskrivs vilka arbetssätt lärare använder för att få eleverna engagerade i fiktionsläsning och hur de hanterar utmaningar som uppstår i detta arbete. Söderberg, Rejman & Vuorenpää (2024) riktade sin uppmärksamhet mot högläsning i årskurs 9. Författarnas studie undersökte hur uppläsning av skönlitterära texter kan påverka elevernas inställning till läsning samt vilka praktiska arbetssätt hos läraren som bidrar till ett ökat engagemang.

Sammanfattningsvis ger dessa studier tillsammans en bred bild av hur olika undervisningsformer, lärarens förhållningssätt och skolans läsmiljöer kan påverka elevers motivation samt engagemang i läsning. De ger även en inblick på hur dessa delar samverkar i praktiken.

3.3 Artiklarnas ansats och metod

De nio studier som ingår i översikten visar på en stor variation vad gäller metodval och forskningsperspektiv, även om en övervägande del har en teoretisk eller konceptuell utgångspunkt. Fem av dessa artiklar (Hultgren, 2015), (Hultgren, Johansson & Bjur, 2015), (Dolatkhah, Hultgren & Johansson, 2015), (Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson, 2015) och (Hultgren & Johansson, 2017) baseras främst på teoretiska resonemang, reflektioner eller sammanställningar av tidigare forskning. I dessa texter behandlas exempelvis hur gynnsamma läsmiljöer kan utformas, på vilka sätt lärare kan agera som förebilder i sitt eget läsande samt vilka didaktiska förhållningssätt som kan bidra till att öka elevers engagemang. Fokus ligger huvudsakligen på att utveckla begrepp, modeller och strategier som kan fungera som stöd för skolors arbete med att främja läsning.

Fyra av studierna har en kvalitativ empirisk inriktning och bygger på intervjuer samt observationer för att fånga lärares och elevers erfarenheter av läsning i skolkontexten (Bradling, 2024), (Helming Gustavsson, 2024), (Söderberg, Rejman & Vuorenpää, 2024) och (Ekerholm, 2018). Studierna skiljer sig åt i omfattning och fokus, från enskilda lärare till hela elevgrupper, men gemensamt är att de undersöker undervisningsstrategier, läsfrämjande arbete och elevers upplevelser av litteraturundervisningen. Tillsammans belyser de hur olika undervisningsupplägg och lärarresonemang påverkar elevers engagemang och läsutveckling i olika årskurser.

Observationer används i flera studier som komplement till intervjuer och bidrar till en fördjupad förståelse av klassrumspraktiken och elevernas engagemang. Exempelvis genom att undervisningssituationer och elevers deltagande i läsaktiviteter studeras. Genom att kombinera dessa metoder synliggörs både lärarnas intentioner och elevernas erfarenheter av läsning. Tillsammans ger de teoretiska och empiriska studierna en samlad bild av hur läsintresse kan främjas i skolan.

3.4 Artiklarnas teorier

Flera av de studier som ingår i översikten tar sin utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv, där läsning betraktas som en gemensam och social process som formas genom interaktion mellan elever, lärare samt den omgivande nivån. I forskningen av Hultgren (2015), Hultgren & Johansson (2017) samt Hultgren, Johansson & Bjur (2015) lyfts vikten av delade läsaktiviteter, textdiskussioner och vuxna som fungerar som läsande förebilder. Ur detta perspektiv framstår både skolans sammanhang och undervisningens struktur som avgörande faktor för elevers möjlighet att utveckla ett intresse för läsningen.

Motivation framträder också som ett centralt teoretiskt inslag, med betoning på de faktorer som initierar och upprätthåller elevers engagemang i läsning. I studier av Bradling (2024) samt Söderberg, Rejman & Vuorenpää (2024) framhålls att undervisningen som är både meningsskapande, tydligt organiserad och präglad av samspel bidrar till ökad motivation. Hultgren (2015) relaterar dessutom till Matteuseffekten för att synliggöra hur olikheter i elevers läsbeteenden riskerar att förstärkas över tid. Med detta avses att elever som har goda förutsättningar i läsning fortsätter att utvecklas, medan elever med svagare förutsättningar riskerar att hamna allt längre efter.

Flera studier utgår från ett literacy- och läspraktikperspektiv där läsning förstås som situerad i olika sammanhang. Dolatkah, Hultgren & Johansson (2015) samt Ekerholm (2018) betonar betydelsen av varierade texter, anpassad undervisning och organisatoriska förutsättningar för elevers läsutveckling. Vissa studier anlägger även ett multimodalt och digitalt perspektiv, där digitala verktyg ses som resurser för att öka engagemang i läsning, vilket särskilt framkommer hos Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson (2015).

3.5 Articklarnas resultat

3.5.1 Differentierade arbetssätt, digitalisering och strukturella utmaningar

Detta tema samlar studier som belyser hur undervisningens anpassning, användningen av digitala verktyg samt skolans organisatoriska förutsättningar påverkar elevers läsintresse. Gemensamt för studierna är att de visar att elevers motivation och engagemang i läsning stärks när undervisningen utformas med hänsyn till elevers olika behov och intressen. Samtidigt synliggör forskningen hur strukturella faktorer, såsom resursbegränsningar och bristande kompetensutveckling, kan försvåra ett långsiktigt och systematiskt läsfrämjande arbete. Studierna hänger därmed samman genom att de både pekar på möjligheter med differentierade och digitala arbetssätt samt de organisatoriska hinder som påverkar genomförandet i praktiken.

Hultgren (2015) undersökte hur vuxnas engagemang i läsning, både hemma och i skolan, kan påverka elevers intresse samt motivation för läsning. Denna studie av Hultgren visar att elever ofta får motivation när vuxna aktivt visar att de själva läser, diskuterar böcker och delar lästips. Föräldrar som själva har ett starkt intresse för läsning har särskilt stor påverkan på barnens läsvanor, medan avsaknaden av sådant stöd kan resultera i minskat engagemang, vilket kan relateras till Matteuseffekten. Även kamraternas rekommendationer och lästips visade sig vara viktiga för elevers motivation. I skolan bidrar aktiviteter som högläsning, bokprat och samtal kring texter till ökat engagemang. Skolor som gör läsning till en naturlig och synlig del av undervisningen ger eleverna bättre möjligheter att utveckla sitt läsintresse.

Hultgren & Johansson (2017) undersökte hur skolor kan främja elevers läsintresse genom olika läspraktiker och undervisningsstrategier. Resultaten visar att elever blir mer motiverade när de möts av varierade texter, multimodala uttrycksformer och sociala sammanhang där läsning diskuteras tillsammans. Forskarna betonar också att motivation påverkas av både elevernas drivkrafter och av yttre stöd, som läsande förebilder och samarbetet mellan lärare och skolbibliotek. Tillgången till skolbibliotekets resurser visade sig dessutom vara avgörande för att utveckla elevers läsvanor.

Hultgren, Johansson & Bjur (2015) undersökte på vilket sätt skolans läsmiljö och personalens arbetssätt ska stimulera elevernas läsintresse. Studien visar att elever blir mer engagerade när lärare aktivt involverar dem i diskussioner om texter, både i undervisningen och i vardagliga situationer. En stark läskultur uppstår när personalen själva visar en glädje för läsning samt undviker att koppla läsning till bestraffning. Forskarna i studien betonar även att skolor som planerar och organiserar högläsning, bokprat och inspirerande läsmiljöer skapar fler möjligheter till meningsfulla textsamtal, vilket i sin tur resulterar i att eleverna får ett större intresse för läsning.

3.5.2 Läsande förebilder, läskultur och skolmiljö

Studierna inom detta tema fokuserar på betydelsen av läsande förebilder, skolans läskultur och den fysiska samt sociala skolmiljön för elevers läsintresse. Forskningen visar samstämmigt att elevers motivation att läsa stärks när läsning görs synlig, värdesatt och återkommande i skolans vardag. Studierna hänger ihop genom att de betonar lärarens roll som förebild samt vikten av gemensamma läsaktiviteter och inspirerande miljöer för att skapa en hållbar struktur. Tillsammans visar de att läsintresse inte enbart är kopplat till individen, utan formas i samspel med skolans normer, relationer och miljöer.

Bradling (2024) studerade hur ett arbetslag i årskurs 4 – 6 integrerade daglig läsning för att öka engagemang hos eleverna. Resultaten visar att när läsningen blev en regelbunden rutin i skoldagen och lärarna aktivt väckte elevernas nyfikenhet kring texterna, ökade både intresset och motivationen att läsa. Detta visade sig genom att eleverna deltog i fler diskussioner och tog även eget initiativ till läsning, särskilt när de fick välja böcker som passade sina egna intressen. Lärarnas egen entusiasm visade sig smitta av sig på eleverna, och genom strukturerade samtal kring texterna reflekterade eleverna mer över både innehåll och språk.

Helming Gustavsson (2024) studerade hur fiktionsläsning i årskurs 7 – 9 påverkar elevernas läsengagemang. Resultaten visar att elever blir mer motiverade när de får diskutera texter i mindre grupper, svara på öppna frågor samt knyta innehållet till sina egna erfarenheter. Lärarna framhöll behovet av stöd för att planera dessa aktiviteter, och observationer visade att elever som aktivt involveras i textanalys och tolkning var mer delaktiga än de som inte inkluderades.

Fokus i studien av Söderberg, Rejman & Vuorenperä (2024) låg på hur skönlitteraturundervisning kan engagera elever i årskurs 9. Undervisningen upplevdes som mest meningsfull när den var interaktiv, läraren aktivt ledde diskussioner och uppgifter kopplades till elevernas egna erfarenheter. Aktiviteter som gruppdiskussioner, kreativa skrivövningar och samtal om karaktärens handlingar och känslor ökade både engagemang och läsförståelse. Resultatet visade även att tydliga strukturer och regelbundna reflektionsmoment i undervisningen ger eleverna mer motivation och intresse för läsning.

3.5.3 Undervisningspraktiker och social läsning

Detta tema omfattar studier som undersöker hur konkreta undervisningspraktiker och sociala läsaktiviteter påverkar elevers engagemang i läsning. Gemensamt för studierna är att de framhåller läsning som en social och dialogisk process, där samtal om texter, elevaktiviteter och gemensam reflektion spelar en central roll. Studierna hänger samman genom att de visar att undervisning som

bygger på interaktion, elevinflytande och meningsskapande aktiviteter bidrar till ökat läsintresse, medan mer ensidiga och individuella arbetssätt riskerar att minska elevernas motivation.

Dolatkhah, Hultgren & Johansson (2015) undersökte utmaningar i skolans läsfrämjande arbete. Forskarna kom fram till att det är viktigt att kombinera traditionell bokläsning med digitala och populärkulturella texter för att möta olika läsförmågor. Läsvanorna hos eleverna varierar med faktorer som kön, bakgrund och tillgång till litteratur, vilket kräver anpassade insatser. Forskarna framhåller även att samarbete mellan bibliotekarier och lärare kan bredda textvärldar och skapa mer inkluderande läsaktiviteter.

Studien av Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson (2015) visar att en drivkraft för elevernas läsintresse kan vara digitala verktyg. Genom att erbjuda multimodala sätt att ta sig an texter, skapa gemensamma textvärldar och bygga sociala lärgemenskaper ökar elevernas engagemang. Det är viktigt att eleverna själva får publicera sina egna texter digitalt och möta en verklig publik. Det leder till en förstärkning av deras motivation för att läsa och skriva vidare. Dessutom uppmuntrar digitala responsverktyg fler elever att dela sina tankar, vilket berikar samtal och ökar delaktigheten i läsningen.

Ekerholm (2018) undersökte hur lärare i årskurs 4 – 6 planerar och genomför undervisning i läsförståelse. Studiens resultat visar att fokus ofta ligger på avkodning, textförståelse och att eleverna skall komma in i läsningen, samt att samtal om texter och varierande lässätt är en viktig del för motivationen. Studien pekar dock på att undervisningen sällan omfattar systematiskt arbete med lässtrategier och metakognitiva moment, och att begränsningar i tid, resurser och kompetensutveckling påverkar elevernas möjligheter att undervisa enligt sina ideal.

3.5.4 Sammanfattning av resultat

Sammantaget visar resultaten att forskning om elevers läsintresse i svenskämnet lyfter fram lärarens roll, undervisningens utformning och skolans läsmiljö som centrala faktorer. Fältet domineras av sociokulturella och motivationsinriktade perspektiv, där läsintresse förstås som något som utvecklas i sociala sammanhang och i relation till undervisningens innehåll och struktur.

Gemensamma mönster som framträder i studierna är betydelsen av läsande förebilder, varierade och elevnära texter, dialogiska arbetssätt samt strukturerad undervisning som ger utrymme för textsamtal och elevinflytande. Samtidigt synliggör forskningen återkommande utmaningar, såsom tidsbrist och

organisatoriska begränsningar, vilket påverkar skolors möjlighet att arbeta långsiktigt och systematiskt med läsfrämjande insatser.

4. Fördjupad analys

I detta avsnitt analyseras resultaten i relation till översiktens andra forskningsfråga. Fokus ligger på vilka faktorer och pedagogiska strategier som enligt forskningen är betydelsefulla för att stärka och utveckla elevers läsintresse i svenskämnet. Analysen är uppdelad i underrubriker för att skapa tydlighet och struktur.

4.1 Vilka faktorer och pedagogiska strategier anges i forskning som betydelsefulla för elevers läsintresse i svenskämnet?

4.1.1 Sociala och dialogiska läspraktiker

Forskningen visar att elevers läsintresse påverkas av en kombination av sociala, pedagogiska och organisatoriska faktorer. Undervisningen behöver skapa meningsfulla och deltagande läspraktiker, där eleverna kan dela upplevelser, diskutera texter och möta vuxna som fungerar som engagerande läsande förebilder. Enligt Hultgren (2015) utvecklas läsintressen i miljöer där dialog, högläsning och textsamtal är centrala, samtidigt som både hem och skola bidrar med stöd och motivation.

Hultgren, Johansson & Bjur (2015) lyfter fram sociala processer som avgörande för elevers engagemang och visar att elever blir mer motiverade när de får uttrycka sig multimodalt och arbeta både analogt och digitalt. Genom att skapa, dela och diskutera egna texter stärks deras känsla av delaktighet. Dolatkhah, Hultgren & Johansson (2015) framhåller liknande principer och betonar att läsargemenskaper, autentiska mottagare och multimodala uttrycksformer bidrar till mer inkluderade miljöer som ökar elevernas motivation.

4.1.2 Relationella och kreativa arbetssätt

Relationer och undervisningens sociala klimat är viktiga för elevers läsintresse. Helming Gustavsson (2024) visar att lärare som engagerar sig, bygger förtroendefulla relationer och presenterar litteratur på inspirerande sätt skapar bättre förutsättningar för läslust, där även elevinflytande och textval ökar motivationen. Elevernas egna perspektiv framträder tydligt hos Söderberg, Rejman & Vuorenpää (2024), som beskriver hur valfrihet, relevanta texter, varierade arbetssätt och meningsfulla samtal

stärker intresset. Monotona högläsningsspass och repetitiva uppgifter minskar däremot engagemanget, medan kreativa uppgifter, pararbete och tydlig lärarhandledning gör läsningen mer lockande. Digitala verktyg lyfts fram som viktiga för att öka elevers läsintresse. Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson (2015) visar att de kan erbjuda flera ingångar till texter, möjliggöra digitala diskussioner och skapa autentiska publiceringsmöjligheter, förutsatt att de används medvetet som pedagogiskt stöd.

4.1.3 Skolbibliotekets betydelse för elevers läsintresse

Forskningen framhåller också skolbibliotekets roll i att främja elevers läsintresse. Bradling (2024) visar att bibliotek som är välbemannad och erbjuder ett brett urval av texter kan inspirera elever att upptäcka litteratur som väcker nyfikenhet. Centrala inslag är bland annat bokprat, individuell vägledning och tillgång till varierade läsmaterial. Hultgren & Johansson (2017) betonar vidare att skolbiblioteket är en nyckelkomponent i skolans läskultur, och att ett nära samarbete mellan lärare och bibliotekarier bidrar till att skapa stimulerande och långsiktigt hållbara läsmiljöer.

4.1.4 Strukturerad undervisning och arbete med lässtrategier

Ekerholm (2018) framhåller att strukturerad undervisning med tydliga lässtrategier före, under och efter läsning stärker elevers förståelse och läsintresse. Textsamtal, varierade lässätt och tillgång till olika typer av texter bidrar till ökat engagemang. Studien visar också att lärarnas möjligheter att genomföra detta påverkas av tillgång till resurser, tid och fortbildning.

4.1.5 Sammanfattning av fördjupad analys

Sammanfattningsvis visar forskning att elevers läsintresse främjas av social gemenskap, engagerade vuxna, varierade och relevanta texter, multimodala arbetssätt, digitala delaktigheten, stöd från skolbibliotek, elevinflytande och strukturerad undervisning i lässtrategier. Det är i samspelet mellan dessa faktorer som de mest motiverade och långsiktigt hållbara läsmiljöerna i svenskämnet skapas.

5. Diskussion

I detta avsnitt förs en reflekterande genomgång av hur kunskapsöversikten har genomförts samt vilka metodiska ställningstaganden som legat till grund för arbetet. Syftet med denna kunskapsöversikt var att undersöka var att sammanställa och analysera forskning om elevers läsintresse i svenskämnet, med fokus på faktorer och pedagogiska strategier som främjar engagemang. Som tidigare nämnts är forskningen splittrad med fokus på olika perspektiv såsom lärarens roll, skolmiljö, undervisningspraktiker och elevers upplevelser. Resultaten från denna översikt bidrar därför till att ge en mer samlad bild av forskningsfältet och identifiera gemensamma mönster och samband.

5.1 Resultatdiskussion

Resultaten i denna kunskapsöversikt visar att elevers läsintresse i svenskämnet formas i ett komplext samspel mellan undervisningens upplägg, lärarens förhållningssätt och skolans organisatoriska villkor. I alla inkluderade studier framträder läsintresse som något som utvecklas i sociala och pedagogiska sammanhang, snarare än som en individuell, statisk egenskap. Detta gäller både teoretiska studier (Hultgren, 2015; Hultgren & Johansson, 2017; Dolatkah, Hultgren & Johansson, 2015) och empiriska undersökningar (Bradling, 2024; Helmin Gustavsson, 2024; Söderberg, Rejman & Vuorenää, 2024).

Ett centralt bidrag i denna kunskapsöversikt är att resultaten synliggör hur de olika faktorer som studerats i tidigare forskning inte verkar isolerat, utan i nära samspel med varandra. Medan enskilda studier ofta fokuserar på exempelvis undervisningsmetoder, lärarens roll eller organisatoriska villkor, visar den samlade analysen att dessa aspekter är ömsesidigt beroende. Detta stärker behovet av en kunskapsöversikt som kan integrera dessa perspektiv och bidra med en mer sammanhållen förståelse av elevers läsintresse i svenskämnet.

En tydlig slutsats är att undervisning som bygger på dialog, gemensamma textsamtal och sociala läspraktiker ökar elevernas motivation och engagemang. Studier visar att när elever får diskutera texter, dela sina tolkningar och knyta innehållet till egna erfarenheter växer intresset för läsning (Hultgren & Johansson, 2017; Söderberg, Rejman & Vuorenää, 2024; Helming, Gustavsson, 2024). Bradling (2024) framhåller också att regelbundna och strukturerade läsaktiviteter tillsammans med samtal gör läsningen både meningsfull och hållbar över tid. Samtidigt kan resultaten tolkas som att dialogiska och sociala arbetssätt kräver medvetna didaktiska val för att få önskad effekt. Studierna indikerar att textsamtal i sig inte automatiskt leder till ökat läsintresse, utan att lärarens struktur, ledarskap och förmåga att inkludera alla elever är avgörande. Detta pekar på vikten av att inte betrakta

undervisningsmetoder som universella lösningar, utan som beroende av hur de implementeras i praktiken.

Variation i texter och arbetssätt framstår som en annan viktig faktor. Studierna pekar på att elever behöver mötas av olika genrer, uttrycksformer och multimodala texter för att kunna hitta något som intresserar just dem (Hultgren, Johansson & Bjur, 2015; Dolatkah, Hultgren & Johansson, 2015; Glimstedt, Elber, Hultgren & Johansson, 2015). Ensidiga arbetssätt riskerar att minska engagemanget, medan varierande upplägg skapar fler ingångar till läsning och stärker elevernas motivation. Samtidigt visar resultaten att variation i texter och arbetssätt inte enbart handlar om att erbjuda många alternativ, utan om att skapa pedagogiskt genomtänkta sammanhang där elever ges stöd att möta nya och utmanande texter. Forskningen antyder därmed en balansgång mellan att anpassa undervisningen efter elevers intressen och att samtidigt bredda deras erfarenheter av olika texttyper. Detta kan tolkas som en didaktisk utmaning där lärarens professionella omdöme spelar en central roll.

Lärarens roll framträder som särskilt viktig. Lärarna som själva läser, visar engagemang för litteratur och synliggör läsning i vardagen bidragit till att elever utvecklar läsvanor och intresse (Hultgren, 2015; Hultgren, Johansson & Bjur, 2015). Empiriska studier bekräftar detta, då lärarens glöd, struktur och aktiva ledarskap i undervisningen ökar elevengagemanget (Bradling, 2024; Helming Gustavsson, 2024).

Samtidigt pekar resultaten på flera organisatoriska utmaningar. Begränsad tid, resurser och tillgång till kompetensutveckling påverkar möjligheterna att arbeta långsiktigt och systematiskt med läsfrämjande undervisning (Dolatkah, Hultgren & Johansson, 2015; Ekerholm, 2018). Ekerholm (2018) visar att undervisningen ofta fokuserar på grundläggande färdigheter, medan mer fördjupade och strategiska arbetssätt riskerar att prioriteras bort på grund av organisatoriska hinder. De organisatoriska begränsningarna som framträder i studierna kan förstås som en förklaring till varför läsfrämjande arbete ofta blir projektbaserat snarare än långsiktigt. När tid och resurser är begränsade riskerar läsundervisning att reduceras till kortsiktiga insatser, vilket kan motverka utvecklingen av ett hållbart läsintresse. Detta belyser spänning mellan skolans ambitioner och dess faktiska förutsättningar, där ansvaret för elevers läsintresse i praktiken ofta hamnar på enskilda lärare.

Sammantaget visar resultaten att elevers läsintresse i svenskämnet inte kan förstås isolerat från undervisningens innehåll och skolans kontext, utan behöver ses som ett relationellt och kontextbundet fenomen. Läsintresse främjas genom medvetna didaktiska val, sociala läspraktiker och tillgång till varierade texter, där undervisningens utformning och lärarens förhållningssätt spelar en avgörande roll. Samtidigt visar resultaten att dessa faktorer endast kan få genomslag under gynnsamma organisatoriska villkor, då begränsad tid, resurser och kompetensutveckling kan försvåra ett

långsiktigt och systematiskt läsfrämjande arbete. Resultaten understryker därmed vikten av att se läsintresse som ett gemensamt ansvar i skolans verksamhet, snarare än som en fråga om enskilda elevers motivation.

5.2 Metoddiskussion

Arbetet med denna kunskapsöversikt har varit både tidskrävande och utvecklande samt har inneburit flera metodiska överväganden. Med tanke på att detta är vår första systematiska litteraturöversikt har varje steg i processen, från sökning av forskning till sammanställning och analys av resultaten, krävt strukturerad planering samt fortlöpande eftertanke. För att arbetet skulle vila på en vetenskaplig grund har vi använt metodlitteratur av Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) samt Nilholm (2017), som redogör för grundläggande riktlinjer för genomförandet av systematiska studier och kunskapsöversikter.

Ett centralt metodiskt ställningstagande i arbetet rörde hur forskningsområdet skulle avgränsas. För att säkerställa både relevans och genomförbarhet inkluderades endast studier med fokus på svensk skolmiljö. Detta ligger i linje med översiktens syfte, då resultaten därigenom kan kopplas till nationella styrdokument och rådande undervisningsformer. En konsekvens av detta urval är att internationella studier har utelämnats, vilket kan ha påverkat bredden i perspektiv och teoretiska infallsvinklar. Samtidigt framhåller Nilholm (2017) vikten av tydliga avgränsningar för att möjliggöra djupgående analys och minska risken för alltför övergripande slutsatser.

Litteratursökningen utgjorde en av de mest utmanande delarna av arbetet, då forskning om elevers läsintresse präglas av varierande och ibland oklara begrepp. Då detta påverkade både sökprocessen och urvalet av studier, och trots användningen av flera närliggande sökord, kan relevant forskning ha utelämnats. Som Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013) påpekar är detta en vanlig begränsning i systematiska litteraturöversikter, där val av sökord och databaser har en stor betydelse för resultatet.

För att öka studiens tillförlighet har urval och analys gjorts i flera steg, där artiklarna granskats utifrån tydliga kriterier och analyserats med fokus på syfte, metod och resultat. Reliabilitet, enligt Eriksson-Barajas, Forsberg & Wengström (2013), handlar om hur väl en studie kan följas eller reproduceras av andra. Trots att analysen innefattar tolkningar bedömer vi att arbetets transparens bidrar till hög tillförlitlighet. Samtidigt behöver vår egen förförståelse beaktas, då den kan ha påverkat hur resultaten sammanställs och presenteras. Genom att avgränsa studier till svenskämnet och

systematiskt analysera urvalet kan översikten bidra till att ge en helhetsbild av vilka faktorer och strategier som påverkar elevers läsintresse, vilket är i linje med studiens syfte.

5.3 Didaktiska implikationer

Översiktens resultat visar att elevers läsintresse i svenskämnet inte är en individuell egenskap utan formas i samspelet mellan undervisningens innehåll, lärarens didaktiska val samt skolans organisatoriska förutsättningar. Hultgren & Johansson (2017) visar att undervisning som erbjuder dialog, variation och sociala läspraktiker verkar särskilt effektiv för att väcka och upprätthålla engagemang, vilket har tydliga konsekvenser för hur svenskundervisningen bör planeras och genomföras.

En central implikation är lärarens roll som medveten organisatör av läsundervisningen. Enligt Bradling (2024) ökar elevernas delaktighet och motivation när läsning ges regelbunden plats i undervisningen, till exempel genom dagliga läspass, gemensamma textsamtal eller andra aktiviteter som gör läsning till en naturlig del av skolvardagen. Helming Gustavsson (2024) visar att elevers läsintresse stärks när undervisningen erbjuder variation i både texter och arbets sätt. Möjligheten att möta olika genrer och uttrycksformer samt att samtala om texter i olika sociala sammanhang ökar engagemanget. Detta kräver att undervisningen går bort från ensidiga och repetitiva metoder.

Resultaten visar även att sociala och relationella faktorer är viktiga för elevers läsengagemang. Motivation ökar när läsningen sker i gemensamma sammanhang med samtal, reflektion och delade upplevelser. Undervisningen bör därför organiseras så att elever kan uttrycka sina tankar, tolka texter tillsammans samt knyta innehållet till egna erfarenheter (Söderberg, Rejman & Vuorenää, 2024). En viktig didaktisk implikation gäller skolans organisatoriska strukturer och resurser. Dolatkah, Hultgren & Johansson (2015) påpekar att lärares möjligheter att främja läsning påverkas av tid, material och samarbete med skolbibliotek. När dessa förutsättningar är goda kan arbetet med elevers läsintresse bli mer långsiktigt och hållbart.

Sammanfattningsvis framgår det att didaktiska implikationer av denna kunskapsöversikt sträcker sig bortom enskilda metoder. För att främja elevers läsintresse i svenskämnet krävs ett helhetsperspektiv där undervisningens innehåll, arbets sätt, relationer och organisatoriska förutsättningar samverkar. Genom medvetna didaktiska val, strukturerad undervisning och långsiktigt stöd från skolorganisationen kan eleverna ges bättre möjligheter för att utveckla ett varaktigt engagemang för läsning.

Resultaten visar att undervisningens innehåll, arbetsformer och sociala sammanhang samverkar för att påverka elevers läsinträsse. Dessa insikter bidrar till att fylla den tidigare identifierade kunskapsluckan genom att ge en mer samlad förståelse för vilka faktorer som främjar engagemang, även om elevernas egna långsiktiga upplevelser fortfarande är underrepresenterade i forskningen.

5.4 Styrkor och svagheter inom fältet

Forskningen om elevers läsinträsse i svenskämnet visar både styrkor och återkommande begränsningar som behöver uppmärksammas för att resultaten skall kunna förstås på ett nyanserat sätt. En tydlig styrka inom forskningsfältet är dess nära koppling till praktiken, vilket framgår i Bradlings (2024) studie av dagliga läspass där resultaten baseras på faktiska undervisningssituationer och elevernas upplevelser. Detta gör forskningen särskilt relevant för lärare som vill främja elevers läsinträsse.

Forskningen ger också värdefulla insikter i hur läsning kan organiseras, vilka arbetssätt som engagerar elever och hur relationer mellan lärare och elever påverkar läsengagemanget. En ytterligare styrka är att läsinträsse ses som ett socialt och relationellt fenomen, där samspelet mellan elever, lärare, texter och lärmiljöer betonas, något som Söderberg, Rejman och Vuorenmaa (2024) tydlig visar genom sina studier av gemensamma textsamtal och interaktiva läsaktiviteter. Forskningsfältet kännetecknas också av en metodologisk mångfald, med både teoretiska och empiriska studier. Hultgren (2015) visar att denna variation ger flera perspektiv på samma problem eftersom både lärarnas professionella övertägande och elevernas erfarenheter inkluderas vilket skapar en mer nyanserad bild av elevernas läsinträsse.

Forskningsfältet har också tydliga begränsningar. En central svaghet är bristen på långsiktiga studier. Helming Gustavsson (2024) visar att många undersökningar baseras på kortare tidsperioder eller avgränsade undervisningsinsatser, vilket försvårar förståelsen av hur elevers läsinträsse utvecklas över tid. En annan avgränsning är att forskningen till stor del består av småskaliga kvalitativa studier. Ekerholm (2018) poängterar att även om dessa ger djupa och detaljerade insikter, begränsas möjligheten att generalisera resultaten till andra skolor och undervisningskontexter.

Sammanfattningsvis är forskningen om elevers läsinträsse i svenskämnet praktisknära, mångsidig och teoretiskt väl underbyggd, men begränsad när det gäller långsiktighet, generaliserbarhet och begreppslig tydlighet. Dolatkhan, Hultgren & Johansson (2015) framhåller att dessa styrkor och svagheter utgör en viktig grund för framtida studier som kan ge en mer sammanhållen och djupgående förståelse av hur läsinträsse kan främjas i svenskämnet. Forskningens fragmenterade karaktär och

bristen på långsiktiga studier visar att kunskapsfältet fortfarande är splittrat, vilket stärker behovet av fortsatt forskning för att fullt ut kunna förstå hur elevers läsintrasse kan främjas över tid.

5.5 Slutsatser och förslag på vidare forskning

Denna kunskapsöversikt visar att elevers intresse för läsning i svenskämnet i hög grad påverkas av undervisningens upplägg och arbetsformer. Översikten har bidragit med en samlad bild av forskningsfältet och identifierat faktorer som påverkar elevers läsintrasse i svenskämnet, vilket fyller den kunskapslucka som tidigare identifierats. Resultaten visar att variation, interaktiva samtal och elevinflytande är viktiga komponenter, samtidigt som elevernas egna långsiktiga upplevelser fortfarande behöver undersökas i framtida studier.

Variation, interaktiva samtal och möjlighet till elevinflytande stärker engagemanget, medan monotona metoder kan minska motivationen. Läsintrasse framstår därmed som något som skapas i samspelet mellan elever, undervisning och skolans miljö, vilket tydligt framgår i Hultgren & Johansson (2017) och Söderberg, Rejman & Vuorenmaa (2024), där elevernas motivation och engagemang ökar i interaktiva och socialt stödande undervisningsmiljöer. Trots detta är mycket av den befintliga forskningen fokuserad på lärarperspektiv och undervisningsstrategier, medan elevernas egna upplevelser och perspektiv får begränsat utrymme. Detta utgör en tydlig kunskapslucka som framtida studier kan undersöka.

Utifrån dessa slutsatser framträder ett tydligt behov av studier som följer elevers läsintrasse över längre tid, till exempel vid övergångar mellan skolstadiet. Sådana undersökningar kan ge insikt i hur förändringar i undervisningens innehåll, arbetssätt och krav påverkar elevernas läsrelation på sikt.

Det finns ett tydligt behov av fler kvantitativa studier som systematiskt undersöker kopplingen mellan olika undervisningsstrategier och elevers läsintrasse. Eftersom mycket av den befintliga forskningen är kvalitativ kan kvantitativa ansatser bidra med mätbara och mer generaliserbara resultat som kompletterar den nuvarande kunskapen. En sådan metodologisk bredd skulle kunna förstärka forskningsfältet och underlätta jämförelser mellan undervisningspraktiker, vilket framgår som en naturlig slutsats utifrån de inkluderade studierna.

Referenser

Asterisk (*) markerar de studier som inkluderats i urvalet och analyserats i denna kunskapsöversikt.

*Bradling, B. (2024). *"Jag skulle vilja att nånting hände": ett lärararbetslag om tio minuters läsning varje lektion*. Borås: Högskolan i Borås

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-33002>

Cubillos, M. & Troncoso, R. (2025) *The Evolving Relationship Between Reading Motivation and Achievement: A Longitudinal Study*. Article in Education Sciences, 15(10).

Tillgänglig på: <https://www.mdpi.com/2227-7102/15/10/1274>

*Dolatkhah, M, Hultgren, J & Johansson, M. (2015). *Läsfrämjande i pedagogisk verksamhet*. Borås: Högskolan i Borås.

Tillgänglig på: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-820>

*Eckerholm, L. (2018). *Lärarperspektiv på läsförståelse: en intervjustudie om undervisning i årskurs 4-6*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. 1 uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Fredriksson, U. (2023). *Är läsandet i kris?* Stockholm: Stockholms universitet.

Tillgänglig på:

<https://www.su.se/enheter/institutionen-for-pedagogik-och-didaktik/nyheter/nyhetsartiklar/2023-09-08-ar-lasandet-i-kris>

*Glimstedt, A., Elber, G., Hultgren, F. & Johansson, M. (2015). *Att stimulera läsintresse med stöd av digitala redskap*. Borås: Högskolan i Borås.

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-818>

*Helming Gustavsson, M. (2024). *"Vi får möta hindren tillsammans": en studie om vad svensklärare i årskurs 7–9 säger att de gör för att främja engagemang bland sina elever vid fiktionsläsning*. Borås: Högskolan i Borås.

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-33329>

*Hultgren, F. (2015). *Att vara en läsande förebild*. Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-819>

*Hultgren, F. Johansson, M. & Bjur, L. (2015). *Läsmiljö: Att skapa rum för läsande*. Borås: Högskolan i Borås.

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-817>

*Hultgren, F. & Johansson, M. (2017). *Stimulera läsintresse - en introduktion*. Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-13402>

Nilholm, C. (2017). *SMART: ett sätt att genomföra forskningsöversikter*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur

Regeringskansliet. (2023). *Internationell studie visar att läsförmågan sjunker hos svenska elever*.

Tillgänglig på:

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/05/internationell-studie-visar-att-lasformagan-sjunker-hos-svenska-elever/>

Roe, A. (2014). *Läsdidaktik: efter den första läsinläringen*. 1 uppl. Malmö: Gleerup

Skolinspektionen. (2022). *Läsfrämjande arbete i grundskolan*.

Tillgänglig på:

<https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter/publikationer/kvalitetsgranskning/2022/lasframjande-arbete-i-grundskolan/>

Skolverket. (2022). *Insatser för att stärka barns och elevers läsande*. Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på: <https://www.skolverket.se/getFile?file=10587>

Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)*. Stockholm: Skolverket.

Sveriges riksdag. (2010). *Skollag* (2010:800).

*Söderberg, E., Rejman, K. & Vuorenpää, S. (2024). *Årskurs 9 högläser skönlitteratur: elevperspektiv på läsning och litteraturundervisning*. *Acta Didactica Norden*, 18(1).

Tillgänglig på: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:du-48353>



HÖGSKOLAN I BORÅS